

OTTO HENNING

PRŮZKUM BOJEM

Paměti velitele obrněné průzkumné jednotky wehrmachtu

OMNIBOOKS

**Copyright © 2006 Verlagshaus Würzburg
GmbH & Co. KG, Würzburg, Flechsig Verlag
Translation © Vlastimil Dominik, 2022**

ISBN 978-80-88274-74-2

Úvod

Roky britského premiéra plné starostí

Britský premiér Winston Churchill neuvažoval ani v nejtemnější hodině své země o tom, že by se měl vzdát návratu Británie na evropský kontinent. Po porážce Francie v roce 1940 byli Britové zpočátku jako jediní vystaveni útokům mohutné válečné mašinérie mocností Osy. Ovšem díky houževnatému odolávání se situace Británie krok za krokem zlepšovala – přestála Bitvu o Británii, dobyla severní Afriku a s pomocí Američanů vyhrála proti německým ponorkám Bitvu o Atlantik.

Od léta 1941 byl ve válce s Německem také Sovětský svaz a japonský přepad Pearl Harboru v prosinci 1941 do ní zavlekl rovněž Spojené státy. Z počátečního středoevropského konfliktu se v roce 1941 vyvinula druhá světová válka.

Plánování spojenecké invaze

Spojenecké velení v Británii už dlouho plánovalo osvobození Francie invazí na pevninu s konečným cílem definitivně porazit Německo. K tomu mělo vyslat přes Lamanšský průliv do Francie přibližně čtyřmilionovou armádu s dvěma a půl milióny tun materiálu a půl miliónem vozidel všech

druhů. Tyto přípravy se konaly s dosud nikdy neuskutečněným zapojením vědeckého, technického a vojenského úsilí.

Potřeba střeliva, paliv a potravin pro tak velkou invazní armádu, která musela být tak silná, aby se probojovala přes průliv do Francie, se počítala v tisících tunách denně. A na brzké dobytí nějakého nepoškozeného přístavu s dostatečnou kapacitou nebyla naděje.

Zdánlivě se nabízel Pas de Calais, nejužší místo průlivu a nejkratší přechodová cesta. Ovšem ve skutečnosti byly oba protilehlé přístavy na Pas de Calais, Dover a Folkestone příliš malé.

Ale jihozápadně od nich se nacházel lákavý poloostrov Cotentin, jehož východní pobřeží nabízelo určitou ochranu proti převažujícím západním větrům, a který byl mnohem slaběji opevněný, než oblast kolem Calais, a stále byl dost blízko na to, aby umožňoval spojeneckým letcům několik vzletů denně.

Úspěšné oklamání německého vedení

Operace Overlord byla současně největším klamným manévrem v dějinách. Všechno, počínaje poštovními holuby, přes špionáž až po nejnovější elektronické válečné prostředky mělo Hitlera přesvědčit, že vylodění v Normandii má sloužit jen jako manévr k odpoutání pozornosti od skutečné invaze v Pas de Calais.

Spojenci podnikli skoro veškeré nápadné úsilí, aby německou stranu upozornili na Pas de Calais. U Doveru shromáždili falešnou flotu z atrap výsadkových člunů. Oblast kolem Calais byla každou noc mnohem intenzivněji bombardována než kterékoliv jiné místo na pobřeží. Kromě toho využili skutečnost, že síť německých agentů v Británii byla pod jejich kontrolou.

Tento klamný manévr u Pas de Calais dokonale ochránil místo skutečné invaze v Normandii. Hitler věřil manévrum na odvedení pozornosti a hlavnímu místu vylodění dál na východ ještě v době, kdy byla bitva v Normandii skoro ztracená.

Útočná strategie Spojenců

Na spojeneckém velitelství SHAEF se 8. února 1944 konaly závěrečné rozhovory o vylodění v Normandii (Operace Overlord). Nejdůležitějším

opatřením bylo zřízení prvního předmostí mezi řekami Vire a Orne.

Čtyři dny předtím stanovená direktiva předpokládala: v květnu vylodění na evropském kontinentu; po zajištění vhodných přístavů na pobřeží průlivu útok na široké frontě až do hloubi Německé říše a úplné zničení německého wehrmachtu.

Na spojenecké straně byl jmenován vrchním velitelem spojeneckých invazních vojsk americký generál Dwight Eisenhower, zatímco první fázi vylodění a konsolidaci předmostí všech britsko-amerických jednotek měl velet Bernard Montgomery, Rommelův starý protivník z Afriky. Mezi oběma těmito spojeneckými veliteli se nedalo mluvit právě o vzájemné lásce, ale pro prvních devět dní byly určeny jasné velitelské kompetence a o koncepci operace vládla naprostá shoda.

Ve škole St. Paul v Londýně se 15. května konala již do historie vstoupivší konference, jíž se zúčastnili kromě krále Jiřího VI. také Churchill, Eisenhower a všichni polní maršálové. Zasedání zahájil generál Eisenhower. Montgomery několika slovy vysvětlil, že jeho protivník na druhé straně, generál polní maršál Rommel, chce zabránit jakémukoliv vniknutí spojeneckých vojsk na pevninu. Rommel se pokusí zabránit vylodění spojeneckých tanků na pobřeží tím, že nasadí své tanky úplně dopředu, aby zasáhly proti spojeneckým vojákům v okamžiku vylodování.

To bylo z vojenského hlediska nezbytné. I když o to Rommel opakovaně žádal, udělal se pravý opak.

V noci 20. dubna 1944 letělo nad Francií a Belgií tisíc bombardérů RAF a bombardovaly železnice. Považovalo se za nevyhnutelné, že některé vesnice a města utrpí vysoké ztráty mrtvých a zraněných obyvatel. 24. dubna se uskutečnil americký nálet na Rouen, při němž zahynulo čtyři sta a zraněno bylo sedm set francouzských civilistů.

Obranná strategie německého vedení

Až koncem roku 1943 poslalo německé velení do Francie muže, který se fantazií a pochopením technické stránky války vyrovnal spojeneckým velitelům – generála polního maršála Erwina Rommela. Na Hitlerův rozkaz navštívil „Atlantický val“ – a byl zděšen.

Rommel se pustil do úkolu zajistit obranu pobřeží. O půl roku později tam byl položen trojnásobek min, v pásmu příboje stály rafinované překážky

Rommelovy konstrukce opatřené výbušninami, na všech plochých místech na pobřeží a ve vnitrozemí byly zaražené mohutné kůly, které měly zabránit přistání nepřátelských nákladních kluzáků, jimž se říkalo „Rommelův chřest“.

Generál polní maršál von Rundstedt, aristokrat a důstojník generálního štábu staré školy, ho považoval se zdůrazňovanou lhostejností za „Propagandistický val“, protože tak jako tak v úspěch obranné bitvy na pláži nevěřil. Chtěl nechat spojenecké armády klidně přijít a zopakovat své úspěchy z rozsáhlé mobilní války v letech 1939 v Polsku, 1940 ve Francii a 1941 v Sovětském svazu. Ale nikdy nevedl válku při nepřátelské nadvládě ve vzduchu.

Rommel z trpkých afrických a italských zkušeností věděl, že při silné vzdušné převaze protivníka jsou možnosti již klasických rychlých tankových útoků omezené. Žádal proto, aby také tankové divize byly rozmístěné bezprostředně u pobřeží.

Vzešel z toho kompromis. V Normandii byla do prostoru Caen předsunuta alespoň 21. tanková divize, ale 12. tanková divize SS „Hitlerjugend“ a silná divize Panzerlehr zůstaly daleko vzadu až v prostoru Orléans a jako zálohy vrchního velení wehrmachtu byly podřízeny přímo Vůdci hlavnímu stanu, což se mělo vzhledem k tam zvláště silné „víře v Calais“ projevit jako katastrofální chyba.

Poučné podzimní manévry francouzské armády – nevyužity

13. září 1937 začínají velké podzimní manévry francouzské armády. Z ranní oblohy, která halí ústí řeky Orne do mléčného závoje, se vynořují výsadkové čluny. Děla lodí nacházejících se daleko od pobřeží zahajují palbu a nad hlavami duní letouny. Přes silný odpor obránců postupují vyloděná vojska k Caen.

Za přítomnosti ministrů obrany Francie a Velké Británie, náčelníka francouzského generálního štábu, vysokých důstojníků obou zemí a akreditovaných vojenských přidělců přistává „nepřítel“ na pobřeží Calvados, podle názoru francouzských stratégů na k tomu nejvhodnějším úseku severofrancouzského pobřeží.

Tuto epizodu z předválečné doby už nebere německé vedení překvapivě v úvahu, neboť když se v roce 1942, pět let poté, uvažovalo v Berlíně o tom,

kde by se mohla spojenecká invaze uskutečnit, zdálo se, že se bude alespoň počítat s variantou, že by pro takovou akci mohlo být vhodné pobřeží Calvados.

Problém počasí – jazýček na vahách

Ale nejdůležitějšími lidmi byli na obou stranách meteorologové. Spojenci si samozřejmě přáli jasné letní počasí s neomezenou viditelností pro letce a k tomu pokud možno slabý vítr. A to 5., 6. nebo 7. června, neboť v těch dnech se spojilo všechno, co si mohli přát – noci s úplňkem pro jednotky vysazované vzduchem a za ranního svítání nástup přílivu.

Ale začátkem června se přisunula z Atlantiku nad západní Evropu rozsáhlá tlaková níže s nízkou visícími mraky, deštěm a větrem. Operace nejprve naplánovaná na 5. června se musela složitě zastavit.

Ten den v ranních hodinách nahlásili meteorologové Eisenhowerovi, že mezi ze západu přicházejícími poruchami je malá přechodná tlaková výše, takže se dá 6. června očekávat určité zlepšení počasí. Poté vydal vrchní velitel rozkaz k zahájení operace. Obrovská mašinérie se dala nezastavitelně do pohybu.

Problém počasí – z německého pohledu

Vyšším německým velitelům na západě bylo známo, že se v červnu jen dvakrát překrývají měsíc, začátek dne a příliv tak, že by mohly odpovídat potřebám spojeneckého vylodění, a to v době mezi 5. a 7. červnem a pak mezi 12. a 14. červnem. Ovšem aniž by vyčkali na uplynutí tohoto kritického období, využili první předpověď meteorologů, že „toto špatné počasí bude několik dní trvat“, jako dostatečné zdůvodnění k tomu, aby jeden po druhém opustili vrchní velitelství nebo bojové stanoviště.

Generál polní maršál von Rundstedt, vrchní velitel oblasti Západ, se v pondělí 5. června 1944 připravoval se svým synem nadporučíkem von Rundstedtem k prohlídce pobřežních opevnění v Normandii.

Generál polní maršál Rommel, vrchní velitel skupiny armád B, jel v sobotu 4. června brzy ráno do Herrlingenu u Ulmu – jeho manželka měla 6. června narozeniny – a následující den chtěl být v Berchtesgadenu, aby si s Hitlerem vyjasnil pravomoci k nasazení tankových vojsk.

Admirál T. Krancke, velitel oblasti Západ, odjel v pondělí 5. června na inspekční cestu do Bordeaux. Předtím ohlásil vrchnímu veliteli oblasti Západ, že „předsunuté hlídkové čluny nemohou kvůli rozbouřenému moři opustit svá stanoviště“.

Generálplukovník von Salmuth, vrchní velitel 5. armády (Pas de Calais) byl v té době v Ardenách na lovu.

Generálplukovník Dollmann, vrchní velitel 7. armády (Normandie), připravoval 5. června na následující den v Rennes (Bretaň) štábní hru, které se měli zúčastnit velitelé všech jeho divizí.

Generálporučík Hellmich (243. pěší divize/poloostrov Cotentin) a generálporučík Falley (91. výsadková divize/ poloostrov Cotentin) odjeli večer 5. června do Rennes na štábní hru.

Generálporučík Feuchtinger, velitel 21. tankové divize, odjel 5. června 1944 se svým prvním štábním důstojníkem na výlet do Paříže.

Historici, zúčastnění vysocí důstojníci a autoři dokumentárních publikací na obou stranách, psali dlouhá léta o údajné neschopnosti německých meteorologů – ale jim chyběly informace z rozsáhlých pozorování počasí. Německé vedení proto nemohlo tušit, že se počasí v noci z 5. na 6. června změní.

Ovšem němečtí meteorologové se nemuseli cítit provinile – sice neměli tak různorodé možnosti jako jejich spojenecké protějšky, ale o to je překvapivější, že přesně jako jejich kolegové na druhé straně průlivu předpověděli na noc z 5. na 6. června změnu počasí.

Operace Overlord

Invaze do Normandie (krycí jméno Overlord) začala spolu se spojeneckou vylodovací operací Neptun 6. června 1944 v 00.15. Současně seskočila na poloostrově Cotentin za pobřežní opevnění první výsadková komanda. V 03.30 přistávají ještě za tmy za pobřežními opevněními tři výsadkové divize s výsadkáři a nákladními kluzáky. Za svítání vysazují invazní čluny na pláž nejprve osm pluků a 6500 vozidel a z moře je zajišťuje palebná síla pěti bitevních lodí, třiatvaceti křižníků a sto pět torpédoborců.

První ztráty si vyžaduje rozbouřené moře. Invazní čluny se převracejí a jejich obtěžkaní pasažéři volají o pomoc. Jejich kamarádi proplouvají

kolem nich s kamennými tvářemi. Rozkaz jim vysloveně zakazuje zdržovat se záchrannými akcemi.

Ani obojživelné tanky nejsou na takové vlnobití dělané. Měly by doplout na pevninu na vztlakové vrstvě ze „sukně“ z plachtoviny. Shermany se jeden po druhém potápějí, aniž by vypálily jediný výstřel.

Odehrával se nespočet tragédií, celé nákladní kluzáky mizely v bažinách Němci zaplavovaných území. Spoustu výsadkářů stáhla pod hladinu těžká výstroj a utonuli. Ale nakonec se všude shromáždily malé skupiny vojáků, z nichž byli mnozí vyděšení, zranění nebo na kůži promočení, a vydaly se plnit své úkoly.

Eisenhower a Montgomery se shodovali v tom, že by každá vyloďovaná armáda měla vytvořit vlastní předmostí, aby se alespoň v oblasti organizace co nejméně snížilo riziko jejich nevyhnutelného promíchání. Invazní území operace Neptun se proto rozdělilo na:

„Utah“ u východní řeky na Cotentinu, 4. americká pěší divize;

„Omaha“ uprostřed zálivu mezi Vieville a Colleville, 1. americká pěší divize;

„Gold“, „Juno“ a „Sword“ od Bessinu po ústí Orny, 50. a 3. britská a 2. kanadská tanková brigáda.

Na těchto úsecích pláže se za svítání rozpoutalo pro německou obranu peklo. Kobercové bombardování drtilo bunkry a dělostřelecká postavení. Valila se vlna za vlnou, čtyřmotorové bombardéry nad oblaky, mrštné dvoumotorové Maraudery v přízemním letu. A mezi tím hřměla děla těžkých lodí invazního loďstva a přeorávala zemi.

Okamžitě zavedená německá obranná opatření proti pronikajícím britským jednotkám na úsecích „Gold“, „Juno“ a „Sword“ nebyla účinná. K večeru zde byla vybudovaná předmostí v pásu širokém až šest kilometrů.

Větším problémům čelila americká 1. armáda, protože úseky pláže „Omaha“ a „Utah“ nebyly propojené a kromě toho obsazení úseku „Omaha“ nebylo ještě v žádném případě stabilizované.

Proti mezitím vyloďeným osmi spojeneckým divizím se čtrnácti tankovými prapory mohli Němci postavit jen jeden a půl zde rozmístěných divizí.

Alespoň jeden německý štáb byl večer 5. června 1944 plně obsazen. V bojovém bunkru LXXXIV. armádního sboru v St. Lô, patřícího k 7. armádě, jemuž bylo podřízeno pět divizí v pobřežní oblasti poloostrova Cotentin až k

ústí Orny, studoval situační mapy generál Erich Marcks. Tento asketický syn vědce, jenž měl po zranění v Sovětském svazu amputovanou levou nohu, se chtěl připravit na plánovanou štábní hru v Rennes. Štáb od setmění zneklidňovala velká aktivita nepřátelského letectva.

6. června v 01.11 pronikavě zazvonil polní dálnopis. Během několika minut přicházela od divizí hlášení o nepřátelských výsadcích. Z výpovědí zajatců v krátké době vyplynulo, že je nasazeno 75 procent britsko-amerických výsadekových jednotek rozmístěných podle rozvědky v jižní Anglii.

Marcks okamžitě zalarmoval náčelníka štábu 7. armády. Ten informoval hlavní stan Rommelovy skupiny armád B. Po krátké době předal nyní vysoce varovné hlášení, že naslouchací stanice námořnictva v Cherbourgu lokalizovala větší počet lodí operujících v zátocě Seiny.

Netečnost, která se ještě dlouho projevovala u štábních důstojníků skupiny armád, se dá jen částečně vysvětlit současně přicházející zprávou, že nepřítel shodil jako výsadkáře jen do uniforem oblečené panáky ověšené kolem dokola světlicemi.

Ale zajatci, které později přivedli k 716. a 709. pěší divizi, ochotně vypovídali o svých jednotkách. Poznatky z těchto výslechů se však nedostaly dál a skupina armád B nechala svého vrchního velitele v Německu klidně spát. Když spojenecká invaze 6. června 1944 začala, zdálo se, že německé vedení zapomnělo všechno to, co vydalo jako pokyny pro takový případ. Hlavní zásadou bylo zatlačit protivníka silnými tankovými vojsky ještě během vylodování zpátky do moře. K tomu se držely v pohotovosti tři tankové divize jako zálohy vrchního velení wehrmachtu.

Kolem poledne se ve Vůdcově hlavním stanu rozhodovala nejnaléhavější záležitost dne: ty tři západně od Seiny rozmístěné tankové divize nyní mohou se souhlasem Hitlera vyrazit směrem k pobřeží Calvados. Protože na německé straně stále panovalo přesvědčení, že se skutečná invaze uskuteční u Pas de Calais, zůstaly ostatní tankové divize v záloze.

Ale kde byly německé tanky v první den invaze?

Od 02.01 čekala jižně od Caen 21. tanková divize s 98 tanky Panzer IV s nastartovanými motory na rozkaz k protiútoky. V 08.00 dostala rozkaz zničit nepřítele, který přistál východně od Orny. Ještě během postupu dostal 22. tankový pluk rozkaz neútočit na nepřátelský výsadek východně od Orny, ale místo toho napadnout mezitím vyloděného hlavního protivníka západně od

řeky. Při zpáteční cestě projížděl nyní mnoha pumami pobořeným a stále hořícím městem Caen.

Bylo 14.30, když plukovník von Oppeln vydal rozkaz k útoku. Ovšem tanky vjely do nepřátelské uzávěry z protitankových kanónů, která zde zaujala před hodinou postavení. První tanky byly zničené, a tak se už nedalo projít dál.

12. tanková divize SS „Hitlerjugend“ měla na začátku invaze ukončený výcvik a byla plně bojeschopná. Byla rozmístěná v prostoru Lisieux vzdáleném asi třicet kilometrů od pobřeží. Generál tankových vojsk Geyr von Schweppenburg ji přemístil ještě o dalších padesát kilometrů dál na východ.

Tanková divize dostala rozkaz k útoku až kolem čtvrté hodiny odpoledne. Na cestě k frontě plných šestnáct hodin od prvního hlášení nepřítele se tyto bojové skupiny dostaly do silného bombardování a ostřelování z palubních zbraní stíhacích bombardérů a stíhaček, které se vrhaly na vše, co se pohybovalo. Napadaly také kolony povozů francouzských uprchlíků, kteří prchali z totálně zničeného Caen směrem k Falaise.

Během postupu k frontě dostala tanková divize rozkaz nastoupit 7. června v 12.00 vlevo od 21. tankové divize k útoku na sever a zatlačit vyloďeného nepřítele do moře. Tanková divize Panzerlehr byla rozmístěná v prostoru Nogent-le-Rotrou v oblasti mezi Le Mans a Chartres. Jejím velitelem byl generálporučík Bayerlein, Rommelův náčelník štábu v Africe. Měl k dispozici přes 260 tanků a 800 obrněných pásových a polopásových vozidel. Byla jedinou německou tankovou divizí, která byla stoprocentně obrněná. Jedině ona byla schopná zatlačit invazi do moře, jak řekl generálplukovník Guderian veliteli divize, když divizi navštívil: „Bayerleine, vaším cílem není pobřeží, ale moře!“

V 17.00 dostala divize Panzerlehr rozkaz k postupu poté, co přes patnáct hodin stála na místě. Musela překonat sto padesát kilometrů a nad pěti silnicemi, kudy se dalo postoupit, už byly bombardéry, které ničily křižovatky, vesnice a města v oblasti postupu a vrhaly se na kolony vozidel. 7. června ztratila divize Panzerlehr desetinu svého stavu vozidel, aniž se střetla s nepřítelem.

III. sbor protiletadlové obrany pod generálem Pickertem, jehož úkolem bylo bezprostředně po zahájení invaze proniknout se svými motorizovanými složkami přímo do oblasti invaze, nebyl o začátku invaze